

HENDRIK VAN RIJN

waren geworden, deden de rest. De koortsen teisterden hun lichamen en verschroelden hun huid. Maar het was niet alleen hun lichaam, dat leed onder de verstikkende atmosfeer, het was ook de geest, die tenslotte geïnfecteerd werd.

Er was maar één middel tot psychische afweer, één mogelijkheid tot zelfinstandhouding en dat was de volkomen, totale verharding, het uitbannen van ieder gevoelsrestje.

En dát kon zijn vader niet. Ergens in zijn binnenste was nog een plekje, dat niet verharden wilde en juist dat kleine plekje werd hem noodlottig. Want nu was er een hiaat in zijn pantser. Het liet druppelsgewijs gevoelens door van beleven en begrijpen en gevoelens stonden hier gelijk met langzaam werkend vergif.

Als hij nuchter was had hij dikwijls aanvallen van wanhoop, die geleidelijk in een soort razernij overgingen. Dan bedronk hij zich weer. Het was de vlucht voor den waanzin, dien hij langzaam voelde nader sluipen en dien hij van zich af wilde houden zoo lang hij kon.

Hij leefde zich uit op de inboorlingen, die hij genadeloos ranselde en meer dan een bezweek onder zijn stokslagen.

Zijn vrouw sloeg hij nooit. Zijn vergiftigde hersens hadden nog het vermogen haar met de in een donkeren hoek van zijn zieleleven overgebleven piëteit te ontzien. Maar zij leed nameloos onder zijn verwording, die zij niet meer tegenhouden kon en die zij dagelijks verder zag gaan.

Haar geest was, behoudens een zekere indolentie, overigens onaangetast gebleven, maar haar lichaam niet. De tropenkoortsen lieten hun sporen na en een oneindige, afmattende loomheid was over haar gekomen. Zij begreep, dat die haar tenslotte ook geestelijk dreigden te sloopen, als zij zich niet op eenige wijze beschermde. Zij moest iets te doen hebben, iets dat haar bezig hield en haar aandacht in beslag nam. Voor dat iets zorgde Bart, buiten zijn medeweten. Hem liet het klimaat wonder boven wonder ongedeerd. Behalve een paar insectenbeten en de gevolgen daarvan herinnerde hij zich niet aan een ernstige ziekte geleden te hebben.

Zijn moeder ging zich uitsluitend met hém bezighouden. Zij wijdde al haar tijd aan hem en verving het schoolonderwijs, dat hij natuurlijk moest ontberen op onnavolgbare wijze, ja, leerde hem zelfs meer, dan hij ooit op school zou hebben geleerd en zorgde op die manier, dat hij geestelijk niets te kort kwam. Gedurende de lessen die zij hem dagelijks gaf, week haar loomheid en met een wonderbaarlijke helderheid en frischheid prentte zij hem de noodige kennis in. Maar in de ledige uren, die er onvermijdelijk waren kwam een doodelijke vermoeidheid over haar en dikwijls had Bart haar langen tijd achtereen uitgeput in een stoel zien liggen. Het was dank zij haar zorg, dat hij later direct op de H.B.S. toegelaten kon worden.

Zoo was het contact met zijn moeder veel grooter, dan met zijn vader, die hij zelden zag. Met haar besprak hij zijn ervaringen en gedachten en bij haar kwam hij met de moeilijkheden, die in den kindertijd even zwaar kunnen drukken, als de moeilijkheden der volwassenen op lateren leeftijd.

Zij bleven acht jaar in de tropen, toen was zijn vader financieel zoo ver, dat hij kon repatriëeren en hij deed het, blij dat hij den Afrikaanschen bodem kon verlaten, maar geestelijk, meer dan lichamelijk een gebroken man.